

ARTICOLE

**GARDA SAU PAZA ÎN CADRUL RĂSPUNDERII DELICTUALE PENTRU LUCRURI -
CÂTEVA NOTE**

DOI:10.24193/SUBBIur.62(2017).1.3

Published Online: 2017-03-15

Published Print: 2017-03-30

Sergiu GOLUB*
Adrian TAMBA**

Abstract: *The custody of things in the frame of civil liability for things – some remarks. The current study aims at the so-called custody of things. Although France, Québec, and Romania are taken into account, the reader must be warned: this work is not to be placed on the field of comparative law; rather, foreign law should be noted.*

After France is dealt with, Québec follows. Mainly, in the latter jurisdiction, emphasis is placed on some cases, i.e., Québec inc. c. Corbeil, Madore c. Bourque, and Lacombe c. Power. Also, Romania does not escape analysis.

The paper's final portion deals with some concluding remarks. We do notice that the drafters of the Romanian Civil Code were animated by the desire to highlight an entity called "juridical custody". Perhaps, it would have been desirable for said drafters to pay more attention to France.

Keywords: *custody, civil liability for things, France, Québec, Romania*

1. Vocabule preliminare. Lucrarea de față, închinată gărzii sau pazei lucrului, va fi împărțită în felul următor: aprioric pătrunderii pe tărâmul României (*infra.*, nr. 4), ne vom plasa în „lumi” străine, i.e., Franța (*infra.*, nr. 2) și Québec (*infra.*, nr. 3). Ultima porțiune a prezentului travaliu va fi reprezentată de niște scurte concluzii (*infra.*, nr. 5).

În sfârșit, ne îngăduim să subliniem aspectul acesta: nu ne vom hazarda să numim actualul demers un studiu de drept comparat¹.

2. Garda în Franța. Studiului nostru îi este cu neputință să fie orb la art. 1384 alin. (1) C. civ. fr.²: *“on est responsable ... de celui (du dommage - nota. ns., S.G., A.T.) qui est causé par le fait ... des choses que l'on a sous sa garde”*. Henri Mazeaud scria, în 1925, că noțiunea de *“gardă”* apare că fiind una fundamentală³. În viziunea lui Philippe Brun, două concepții diferite, referitoare la gardă, ar putea fi reținute⁴; una abstractă, care constă în

desemnarea, ca gardian, a persoanei care dispune de un titlu asupra lucrului (e.g., proprietarul, locatarul)⁵: aceasta ar fi garda juridică⁶; cealaltă orientare consta în căutarea, în concret, a celui care avea puterea efectivă de a dirija lucrul, în clipa prejudiciului⁷. La rândul lor, Terré, Simler și Lequette ne învață că o distincție a fost operată între garda juridică și garda materială⁸: gardianul juridic este cel care era titularul unui drept asupra lucrului⁹, pe când gardian material era cel care nu avea vreun drept asupra bunului¹⁰. Din câte ne dăm noi seama, în privința gărzii juridice, viziunea lui Brun, respectiv cea a autorilor Terré, Simler și Lequette, sunt apropiate: gardianul juridic se bucura de un drept asupra lucrului.

Henri Mazeaud, Léon Mazeaud, Jean Mazeaud și François Chabas ridică această întrebare: care este criteriul de desemnare a gardianului¹¹? Apoi, autorii notează criteriile ce au fost propuse¹². În primul rând, ei menționează criteriul profitului¹³; se pare că acest principiu a fost preferat de susținătorii teoriei riscului. În al doilea rând, autorii Mazeaud și Chabas expun criteriul direcțiunii materiale¹⁴; câteva pagini mai târziu, acești doctrinari se servesc de sintagma "... *thèse dite de la garde matérielle (ou de la direction matérielle)*"¹⁵; suntem lăsați să înțelegem că "*gardă materială*" și "*direcțiune materială*" sunt expresii sinonime. În al treilea rând, Mazeaud și Chabas discută despre criteriul dreptului de direcție¹⁶; ulterior, întâlnim cuvintele "... *système de la garde juridique (ou du droit de direction)*"¹⁷; ni se sugerează că "*gardă juridică*" și "*drept de direcție*" sunt sinonime. În al patrulea rând, Mazeaud și Chabas etalează criteriul direcțiunii intelectuale¹⁸, i.e., puterea de a da ordine privitoare la lucru¹⁹ sau puterea de comandă relativă la bun²⁰. Vom marca acest aspect: Mazeaud și Chabas înfățișează criteriul dreptului de direcție sau garda juridică, iar, după aceea, pomenesc un **alt** criteriu (i.e., direcțiunea intelectuală)²¹; autorii, din câte se pare, ne instruiesc în sensul următor: garda juridică (sau dreptul de direcție) și direcțiunea intelectuală sunt entități separate ori deconectate.

Henri Mazeaud și Léon Mazeaud erau de părere, într-o lucrare din 1934, că gardian este cel care are asupra lucrului un drept de direcție²², i.e., garda juridică.

Afacerea *Franck*²³, care a atras intervenția Camerelor reunite ale Casației franceze, pare crucială. În *Franck*, proprietarul unui autoturism (i.e., dr. Franck) i-a încredințat lucrul fiului său, Claude²⁴. Bunul a fost sustras de un individ rămas necunoscut, din locul în care a fost parcat de Claude²⁵. Autovehiculul, condus de hoț, l-a rănit mortal pe Connot²⁶. Doctorului Franck i-au fost solicitate despăgubiri, în temeiul art. 1384 alin. (1) C. civ. fr²⁷.

Precum s-a observat²⁸, cei care au solicitat reparația nu puteau obține vreo satisfacție, dacă li se refuza posibilitatea să se îndrepte împotriva proprietarului autoturismului. Hoțul autovehiculului nu a fost identificat²⁹.

În *Franck*, Casația franceză a stabilit că proprietarul (i.e., dr. Franck), privat de folosința, direcția și controlul autoturismului, nu mai avea garda³⁰. Astfel, el nu mai era supus răspunderii edictate de art. 1384 alin. (1) C. civ. fr³¹.

Capitant *et al.*³², opinează că, prin afacerea *Franck*, Curtea de Casație consacră teoria gărzii materiale. Ph. Brun, la rândul său, pretinde că această concepție materială asupra gărzii s-a impus în jurisprudență³³. Ph. Le Tourneau *et al.*³⁴ subliniază următoarele: rezultă, din afacerea *Franck*, că garda nu este juridică, ci materială.

Poziția autorilor Mazeaud și Chabas³⁵ pare, într-o anumită măsură, diferită. Aceștia scot în lumină că instanța supremă din Franța a condamnat teza dreptului de direcție³⁶

(i.e., garda juridică), fără să o adopte pe cea a direcțiunii materiale³⁷ (i.e., garda materială). Mazeaud și Chabas indică următoarele: Casația a admis sistemul direcțiunii intelectuale³⁸.

La urmă, ce vom sesiza? Capitant *et al.*, Ph. Brun, Ph. Le Tourneau *et al.* și Mazeaud/Chabas par de acord că garda juridică a fost strivită. Totuși, viziunile lor sunt divergente în privința tezei consacrate: Capitant *et al.*, Ph. Brun, Ph. Le Tourneau *et al.* îmbrățișează garda materială³⁹; Mazeaud și Chabas sunt adepții așa-numitei direcțiuni intelectuale⁴⁰. Oricum, în 1966, garda juridică a fost combătută expres de către a doua Cameră civilă a Casației franceze⁴¹.

Mai adăugăm că instanța supremă franceză consemnează o prezumție de gardă ce este plasată pe umerii proprietarului⁴². Casația utilizează expresia "*la présomption de garde pesant sur le propriétaire*"⁴³. Întrebarea ce ar putea fi adresată este aceasta: oare sunt compatibile concepția materială asupra gărzii⁴⁴ și prezumția de gardă așezată pe capul proprietarului?

Probabil că încă o chestiune este atractivă, în contextul gărzii: *postura prepusului*. Henri Mazeaud, acum ceva timp, adresa o întrebare: atunci când comitentul remite lucrul unui prepus, ce face cel dintâi⁴⁵? Iată răspunsul: el, i.e., comitentul, îi transferă prepusului garda materială⁴⁶. Totodată, Henri Mazeaud scria că, *vis-à-vis* de terți, prepusul, pe undeva, nu este decât prelungirea comitentului⁴⁷. Pe scurt, Henri Mazeaud declară, deopotrivă, că prepusul este, pe undeva, doar prelungirea comitentului și că acest comitent îi transferă garda materială respectivului prepus. Noi ne permitem să ne interogăm: oare nu este prezent un anumit grad de ridicol, la fel cum s-ar întâmpla dacă cineva ar indica, în același timp, că mâna dreaptă este, pe undeva, doar prelungirea persoanei și că această persoană îi transferă garda materială mâinii drepte? Presupunând că prepusul este prelungirea comitentului, nu ar fi mai potrivit să credem că, de fapt, garda materială este a comitentului (eventual, a unui comitent prelungit)?; nu cumva prepusul este o ființă căreia îi lipsește garda materială?

Transferul gărzii este o altă temă în dreptul căreia ne vom opri câteva momente. Transmisiunea gărzii, conform lui Ph. Brun, poate fi involuntară⁴⁸, dar și voluntară⁴⁹. Probabil că ipoteza furtului este una în care ar putea fi observat un transfer involuntar al gărzii⁵⁰. Ph. Brun afirmă că transferul voluntar al gărzii constituie situația cea mai frecventă⁵¹. O asemenea "deplasare" voluntară rezultă din încheierea unui contract⁵² (e.g., depozit⁵³, împrumut de folosință⁵⁴). Casația franceză, într-o afacere din 2002, pare să lege transferul gărzii de un contract de locațiune⁵⁵; curtea semnalează că locatarului i-a fost transferată garda⁵⁶. Atunci când intervine un contract de vânzare, analiza se caracterizează printr-o oarecare subtilitate: vânzătorul păstrează garda, dacă lucrul nu a fost predat⁵⁷; în măsura în care bunul a fost livrat, garda este transferată; din câte se pare, transferul gărzii coincide, mai degrabă, cu predarea⁵⁸.

În continuare, ne vom concentra asupra distincției "*garda structurii*" - "*garda comportamentului*". Viney și Jourdain⁵⁹ scot la suprafață următoarele: ideea de a desemna, pentru același lucru, doi gardieni, dintre care unul să răspundă pentru pagubele generate de structură (i.e., de viciul intern) și celălalt să fie ținut răspunzător pentru daunele cauzate de comportament (i.e., de mișcarea sau utilizarea lucrului), a fost propusă de Bertold Goldman în teza sa de doctorat, susținută în 1946. Aparent, în ochii lui Goldman, gardianul structurii era proprietarul⁶⁰. Casația franceză, prin unele hotărâri, pare să fi respins dihotomia "*garda*

structurii”-“garda comportamentului”. În afacerea *Schneider*⁶¹, Bouchaïd era proprietarul unui autoturism⁶². Titularul proprietății (i.e., Bouchaïd) a încheiat o locațiune cu Lugassy⁶³. Cel din urmă, în timp ce se servea de autoturism pentru un transport, l-a rănit pe Schneider⁶⁴. Casația franceză a decretat că, prin locațiune, garda autovehiculului i-a fost transferată lui Lugassy⁶⁵ (i.e., locatarului). Totodată, curtea a precizat că viciul lucrului închiriat nu putea să genereze, împotriva lui Bouchaïd, o prezumție de răspundere⁶⁶. Altfel spus, proprietarul Bouchaïd nu-și vedea angajată răspunderea pentru lucruri, deși a fost prezent un viciu intern, i.e., structura bunului era problematică. Instanța franceză a decis că răspunderea se va angaja numai în privința lui Lugassy, în calitatea acestuia de gardian⁶⁷. Pe de altă parte, potrivit lui Viney și Jourdain⁶⁸, sunt vizibile unele decizii care, în general, au fost considerate ca reflectând o aderare implicită a Curții de Casație la binomul „garda structurii”-“garda comportamentului”. În secunda în care lecturăm lucrarea autorilor Ph. Le Tourneau *et al.*⁶⁹, avem senzația că domeniul predilect al distincției este reprezentat de lucrurile dotate cu un dinamism propriu și care sunt periculoase. În fine, ne putem întreba cine este gardianul structurii? Probabil că răspunsul lui Goldman era acesta: proprietarul⁷⁰. Desigur, Capitant *et al.* evocă decizii care atribuie garda structurii fabricantului sau distribuitorului⁷¹. Finalmente, mai reținem că, potrivit unora, doctrina actuală, în ansamblu, este ostilă distincției⁷². Din ce înțelegem noi, Ph. Brun subliniază că teoria ce distinge între “garda structurii” și “garda comportamentului” are mai mulți detractori decât partizani⁷³.

3. Garda în Québec. Art. 1465 C. civ. Q. evidențiază că “*le gardien d’un bien est tenu de réparer le préjudice causé par le fait autonome de celui-ci, à moins qu’il prouve n’avoir commis aucune faute*”⁷⁴ [gardianul unui bun este ținut să repare prejudiciul cauzat de fapta autonomă a lucrului, afară de cazul în care probează că nu-i poate fi reproșată vreo culpă - trad. ns., S.G., A.T.]. De la bun început menționăm că Québec-ul este o jurisdicție mixtă ce îmbină elemente de *Common Law* și *Civil Law*⁷⁵. Cu toate acestea, în Québec, nu au fost receptate reguli de *Common Law*, în domeniile reprezentate de *torts* și *contracts*⁷⁶. Așadar, referitor la delictive sau răspunderea delictuală, nu ne vom ocupa de elemente ale *Common Law*-ului.

Într-o doară, indicăm că răspunderea delictuală pentru lucruri pare subiectivă. Într-adevăr, un comentariu al Ministrului Justiției, ce vizează art. 1465 C. civ. Q., sună astfel: el, i.e., art. 1465, stabilește o prezumție de culpă, care poate fi dată la o parte prin simpla probă a absenței culpei⁷⁷.

În *Québec inc. c. Corbeil*⁷⁸, curtea dictează că “*la garde s’apprécie en fonction du pouvoir réel, concret et factuel exercé sur un objet ...*”⁷⁹ (garda se apreciază în funcție de puterea reală, concretă și factuală, exercitată asupra unui obiect - trad. ns., S.G., A.T.). De asemenea, în *Madore c. Bourque*⁸⁰, este reliefat că “*il n’est pas nécessaire, pour être gardien, d’avoir un droit quelconque sur le bien*”⁸¹ (nu se impune, pentru a fi gardian, să existe un oarecare drept asupra bunului - trad. ns., S.G., A.T.). *Corbeil*⁸² și *Madore*⁸³ ne duc cu mintea la garda materială; la urma urmei, cele două cazuri fac vorbire despre “*putere factuală*” și “*lipsa necesității unui drept*”. În măsura în care standardele din *Corbeil* și *Madore* (i.e., “*pouvoir factuel*” și “*n’est pas nécessaire d’avoir un droit*”) sunt privite prin lupa franceză⁸⁴, concepția materială asupra gărzii pare de neocolit.

Bineînțeles, în *Lacombe c. Power*⁸⁵, se accentuează cuvintele următoare: “*le commettant conserve la garde juridique ...*” (comitentul păstrează garda juridică - trad. ns., S.G., A.T.). Pe scurt, *Lacombe*⁸⁶ ne informează că paza este juridică.

Meditând la *Corbeil*, *Madore* și *Lacombe*, vom pricepe, oare, că garda este problematică, i.e., curțile sunt nehotărâte? În ochii noștri, *Lacombe* poate fi luat în seamă puțin înspre deloc; el datează din 1928, pe când *Corbeil* s-a manifestat în 2005, iar *Madore* a văzut lumina zilei în 2007. Așadar, s-ar putea pretinde că *Lacombe*, cu a sa pază juridică, a primit lovitura de grație de la *Corbeil* și *Madore*.

4. Garda sau paza în România - conjunctura Noului Cod civil. Art. 1376 alin. (1) N. C. civ. ne învață că “*oricine este obligat să repare, independent de orice culpă, prejudiciul cauzat de lucrul aflat sub paza sa*”. Art. 1377 poartă următoarea denumire marginală: “*noțiunea de pază*”. Profesorul Liviu Pop scrie: “*ce se înțelege prin paza bunului?; evident că este vorba de <<paza juridică>> a lucrului, care este definită în art. 1377 C. civ. ...*”⁸⁷. Același autor, într-un studiu din 2010, se servea de această expresie: “*... noțiunea de pază juridică, care este definită ... de același art. 1377 din Noul Cod civil ...*”⁸⁸. Ne este posibil să notăm că profesorul Pop, în contextul Noului Cod civil, evidențiază conceptul de “*pază juridică*”.

Marian Nicolae, la rândul său, pune în lumină o îmbinare de cuvinte: “*... definirea pazei juridice (art. 1377) ...*”⁸⁹. Doctrinarul de mare calibru propovăduiește ideea de “*pază juridică*”, în ambianța sau mediul N. C. civ.

Lacrima Rodica Boilă, comentând art. 1376, găsește de cuviință să indice că “*lucrul ... trebuie să se afle ... sub paza juridică ...*”⁹⁰. De asemenea, într-o lucrare din 2014, Boilă consemna: “*... pazei ... juridice, potrivit art. 1377*”⁹¹. În ochii autoarei pomenite, în conjunctura N. C. civ., suntem confrunțați cu “*paza juridică*”.

Profesorul Paul Vasilescu este de părere că “*și paza juridică și cea materială descriu esențialmente stări de fapt ...*”⁹². Reținem: profesorul Vasilescu estimează că paza juridică descrie o stare de fapt.

În sfârșit, observăm că Boilă reproduce, între ghilimele, o porțiune dintr-o hotărâre din 18 decembrie 1964 a Casației franceze⁹³. Cazul din 1964, i.e., *Trichard*⁹⁴, a reliefat următoarea situație factuală: Trichard, în timp ce își conducea automobilul, a izbit, în cursul unei manevre de depășire, o șaretă mânăată de Piccino⁹⁵. Acesta din urmă a fost proiectat la pământ și rănit⁹⁶. Piccino i-a solicitat lui Trichard repararea prejudiciului, în virtutea art. 1384 alin. (1) C. civ. fr⁹⁷. Din câte se pare, Trichard a fost victima unei crize de epilepsie⁹⁸; astfel, la momentul faptelor, Trichard s-a regăsit într-o stare de demență, în sensul unui text din Codul penal⁹⁹. Casația franceză a aprobat ideea potrivit căreia Trichard nu putea fi exonerat de răspunderea care apăsa pe umerii lui, în calitatea sa de gardian¹⁰⁰.

Autoarea Boilă, între menționatele ghilimele, expune expresia “*paznicului juridic*”¹⁰¹. Ne întrebăm, retoric, de ce este indicată sintagma “*paznic juridic*” de către Boilă¹⁰²? În *Trichard*¹⁰³, Curtea de Casație vorbea despre “*gardien*”¹⁰⁴, nu “*gardien juridique*”.

În continuare, relevăm că profesorul Liviu Pop exhibă următoarele: “*... păzitorul juridic ... având asupra [lucru]lui o direcțiune intelectuală ...*”¹⁰⁵. Din perspectiva profesorului Pop, paza juridică și direcțiunea intelectuală par înnodate sau conectate.

Vom pune punct secțiunii nr. 4 (*i.e.*, Garda sau paza în România) prin aceste mențiuni: în proiectul Codului civil¹⁰⁶ putea fi observat un art. 1114; textul a fost amendat; amendamentul a generat un art. 1114, ce este, în bună măsură, art. 1377 N. C. civ.; motivarea celor care au operat asupra art. 1114 a fost următoarea: “reformularea articolului are în vedere necesitatea definirii pazei juridice ...”¹⁰⁷. Finalmente, s-ar putea crede că redactorii Noului Cod civil au fost guvernați de o dorință: “paza juridică” este entitatea de observat!

5. Succinte concluzii. În Franța, Capitant *et al.*, Ph. Brun, Ph. Le Tourneau *et al.* și Mazeaud/Chabas par de acord că garda juridică a fost nimicită (*supra.*, nr. 2). În Québec, Corbeil și Madore ne poartă cu mintea la garda materială (*supra.*, nr. 3). În România, se stăruie asupra gărzii juridice¹⁰⁸ (*supra.*, nr. 4); cel mai probabil, înșiși redactorii N. C. civ. au fost animați de dorința de a îmbrățișa o asemenea pază.

Desigur, ne putem interoga de ce nu meditează autorii români la hegemonia gărzii materiale și la decesul pazei juridice? Răspunsul nu pare dificil de oferit: paza sau garda juridică nu poate fi lăsată să se odihnească în pace, deoarece redactorii Noului Cod civil au dorit să o promoveze.

Finalmente, poate că era de dorit ca făuritorii Codului civil actual să arunce o privire măcar în Franța: a doua Cameră civilă a Casației franceze s-a ridicat împotriva gărzii juridice (*supra.*, nr. 2).

* Lector dr., Facultatea de Drept, UBB Cluj-Napoca; sgolub@law.ubbcluj.ro.

** Asist.dr., Facultatea de Drept, UBB Cluj-Napoca; tamba_adrian@yahoo.com.

¹ Pentru unele cuvinte pe marginea dreptului străin și a dreptului comparat, a se vedea, M. Reimann, *Comparative Law and Neighbouring Disciplines*, in M. Bussani & U. Mattei (editors), *The Cambridge Companion to Comparative Law*, Cambridge University Press, 2012, p. 15. Reimann ne învață că, potrivit concepției idealiste, studiul dreptului străin, prin el însuși, nu este drept comparat. A se vedea, M. Reimann, *Comparative Law and Neighbouring Disciplines*, in M. Bussani & U. Mattei (editors), *The Cambridge Companion to Comparative Law*, Cambridge University Press, 2012, p. 15 [“the idealist view is that the study of foreign law in and of itself is not comparative law”].

Metodele dreptului comparat sunt abordate de mai mulți autori. A se vedea, *e.g.*, B. Jaluzot, *Méthodologie du droit comparé. Bilan et prospective*, Revue Internationale de Droit Comparé nr. 1/2005, p. 38-43. Unii par adepții metodei funcționale. A se vedea, *e.g.*, K. Zweigert & H. Kötz, *An Introduction to Comparative Law*, third edition (translated by T. Weir), Oxford University Press, 2011 (reprinted), p. 34 [“the basic methodological principle of all comparative law is that of functionality”]. Alții menționează așa-numita *common core approach*. A se vedea, U. A. Mattei, T. Ruskola, A. Gidi, *Schlesinger’s Comparative Law. Cases-Text-Materials*, seventh edition, Foundation Press, 2009, p. 99 [“the common core approach, later to become one of the most influential methods in comparative law ...”]. Din câte înțelegem noi, *the common core approach* este intim legată de situații factuale. A se vedea, U. A. Mattei, T. Ruskola, A. Gidi, *Schlesinger’s Comparative Law. Cases-Text-Materials*, seventh edition, Foundation Press, 2009, p. 99.

² Pentru conținutul integral al art. 1384 alin. (1) C. civ. fr., a se vedea, Fr. Jacob *et al.*, *Code civil*, cent-ouzième édition, Dalloz, édition 2012, Paris, 2011, p. 1722.

- ³ A se vedea, H. Mazeaud, *La faute dans la garde*, RTD. civ., 1925, p. 795. Cuvintele exacte ale autorului sunt acestea: "c'est ainsi que, dans notre droit, la notion de "garde" apparaît aujourd'hui comme une notion fondamentale".
- ⁴ A se vedea, Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 222, no. 436.
- ⁵ A se vedea, Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 222, no. 436.
- ⁶ A se vedea, Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 222, no. 436.
- ⁷ A se vedea, Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 222-223, no. 436.
- ⁸ A se vedea, Fr. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, *Droit civil. Les obligations*, 10e édition, Dalloz, Paris, 2009, p. 784, no. 788, nota de subsol nr. 5.
- ⁹ A se vedea, Fr. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, *Droit civil. Les obligations*, 10e édition, Dalloz, Paris, 2009, p. 784, no. 788, nota de subsol nr. 5.
- ¹⁰ A se vedea, Fr. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, *Droit civil. Les obligations*, 10e édition, Dalloz, Paris, 2009, p. 784, no. 788, nota de subsol nr. 5.
- ¹¹ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 564, no. 517.
- ¹² A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 564-565, no. 518.
- ¹³ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 564, no. 518.
- ¹⁴ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 564, no. 518.
- ¹⁵ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 575.
- ¹⁶ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 564, no. 518.
- ¹⁷ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 575.
- ¹⁸ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 564, no. 518.
- ¹⁹ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 564, no. 518.
- ²⁰ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 564, no. 518.
- ²¹ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 564, no. 518.
- ²² A se vedea, H. Mazeaud et L. Mazeaud, *Traité théorique et pratique de la responsabilité civile délictuelle et contractuelle*, tome second, deuxième édition, Librairie du Recueil Sirey, Paris, 1934, p. 138, no. 1189.
- ²³ A se vedea, *Cons. Connot c. Franck*, Ch. réun. 2 décembre 1941, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 261 și urm.
- ²⁴ A se vedea, *Cons. Connot c. Franck*, Ch. réun. 2 décembre 1941, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 261, no. 194.
- ²⁵ A se vedea, *Cons. Connot c. Franck*, Ch. réun. 2 décembre 1941, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 261, no. 194.

- ²⁶ A se vedea, *Cons. Connot c. Franck*, Ch. réun. 2 décembre 1941, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 261, no. 194.
- ²⁷ A se vedea, *Cons. Connot c. Franck*, Ch. réun. 2 décembre 1941, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 261, no. 194.
- ²⁸ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 575.
- ²⁹ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 575.
- ³⁰ A se vedea, *Cons. Connot c. Franck*, Ch. réun. 2 décembre 1941, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 262, no. 194.
- ³¹ A se vedea, *Cons. Connot c. Franck*, Ch. réun. 2 décembre 1941, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 262, no. 194.
- ³² A se vedea, H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 262, no. 194.
- ³³ A se vedea, Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 223, no. 436.
- ³⁴ A se vedea, Ph. Le Tourneau et al., *Droit de la responsabilité et des contrats*, sixième édition, Dalloz, Paris, 2006, p. 1387, no. 7833.
- ³⁵ H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 575.
- ³⁶ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 575.
- ³⁷ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 575.
- ³⁸ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 575.
- ³⁹ A se vedea, H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 262, no. 194; Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 223, no. 436; Ph. Le Tourneau et al., *Droit de la responsabilité et des contrats*, sixième édition, Dalloz, Paris, 2006, p. 1387, no. 7833.
- ⁴⁰ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 575.
- ⁴¹ A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, tome II, premier volume, *Obligations, théorie générale*, 9e édition, Montchrestien, Paris, 1998, p. 566, no. 519, nota de subsol nr. 6.
- ⁴² A se vedea, Civ. 2e, 14 juin 1995, in Fr. Jacob et al., *Code civil*, cent-onzième édition, Dalloz, édition 2012, Paris, 2011, p. 1727.
- ⁴³ A se vedea, Civ. 2e, 14 juin 1995, in Fr. Jacob et al., *Code civil*, cent-onzième édition, Dalloz, édition 2012, Paris, 2011, p. 1727.
- ⁴⁴ În ochii lui Philippe Brun, reținerea unei concepții materiale asupra gărzii semnifică privilegierea puterii de fapt față de puterea de drept. A se vedea, Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 223, no. 437. Din câte pricepem, garda materială implică o hegemonie a puterii de fapt.
- ⁴⁵ A se vedea, H. Mazeaud, *La faute dans la garde*, RTD. civ., 1925, p. 838.
- ⁴⁶ A se vedea, H. Mazeaud, *La faute dans la garde*, RTD. civ., 1925, p. 838.
- ⁴⁷ A se vedea, H. Mazeaud, *La faute dans la garde*, RTD. civ., 1925, p. 838.

- ⁴⁸ Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 224, no. 439.
- ⁴⁹ Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 224, no. 439.
- ⁵⁰ A se vedea, Ph. Le Tourneau *et al.*, *Droit de la responsabilité et des contrats*, sixième édition, Dalloz, Paris, 2006, p. 1389, no. 7850. Autorii arată că ipoteza clasică de transfer involuntar este cea a furtului.
- ⁵¹ Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 225, no. 439.
- ⁵² A se vedea, Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 225, no. 439.
- ⁵³ A se vedea, Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 225, no. 439.
- ⁵⁴ A se vedea, Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 225, no. 439.
- ⁵⁵ A se vedea, Civ. 2e, 12 déc. 2002, in Fr. Jacob *et al.*, *Code civil*, cent-onzième édition, Dalloz, édition 2012, Paris, 2011, p. 1727.
- ⁵⁶ A se vedea, Civ. 2e, 12 déc. 2002, in Fr. Jacob *et al.*, *Code civil*, cent-onzième édition, Dalloz, édition 2012, Paris, 2011, p. 1727.
- ⁵⁷ A se vedea, Civ. 2e, 27 sept. 2001, in Fr. Jacob *et al.*, *Code civil*, cent-onzième édition, Dalloz, édition 2012, Paris, 2011, p. 1727.
- ⁵⁸ A se vedea, J. Ghestin (sous la direction de), *Traité de droit civil*, G. Viney, P. Jourdain, *Les conditions de la responsabilité*, 3e édition, LGDJ, Paris, 2006, p. 747, no. 690.
- ⁵⁹ A se vedea, J. Ghestin (sous la direction de), *Traité de droit civil*, G. Viney, P. Jourdain, *Les conditions de la responsabilité*, 3e édition, LGDJ, Paris, 2006, p. 749-750, no. 691.
- ⁶⁰ A se vedea, J. Ghestin (sous la direction de), *Traité de droit civil*, G. Viney, P. Jourdain, *Les conditions de la responsabilité*, 3e édition, LGDJ, Paris, 2006, p. 750, no. 691.
- ⁶¹ A se vedea, Civ., 2e sect. civ. 11 juin 1953, *Bouchaïd ben Ahmed ben Saïd et autres c. Schneider*, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 267 și urm.
- ⁶² A se vedea, Civ., 2e sect. civ. 11 juin 1953, *Bouchaïd ben Ahmed ben Saïd et autres c. Schneider*, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 267, no. 195-196.
- ⁶³ A se vedea, Civ., 2e sect. civ. 11 juin 1953, *Bouchaïd ben Ahmed ben Saïd et autres c. Schneider*, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 267, no. 195-196.
- ⁶⁴ A se vedea, Civ., 2e sect. civ. 11 juin 1953, *Bouchaïd ben Ahmed ben Saïd et autres c. Schneider*, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 267, no. 195-196.
- ⁶⁵ A se vedea, Civ., 2e sect. civ. 11 juin 1953, *Bouchaïd ben Ahmed ben Saïd et autres c. Schneider*, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 267, no. 195-196.
- ⁶⁶ A se vedea, Civ., 2e sect. civ. 11 juin 1953, *Bouchaïd ben Ahmed ben Saïd et autres c. Schneider*, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 267, no. 195-196.
- ⁶⁷ A se vedea, Civ., 2e sect. civ. 11 juin 1953, *Bouchaïd ben Ahmed ben Saïd et autres c. Schneider*, in H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 267, no. 195-196.
- ⁶⁸ A se vedea, J. Ghestin (sous la direction de), *Traité de droit civil*, G. Viney, P. Jourdain, *Les conditions de la responsabilité*, 3e édition, LGDJ, Paris, 2006, p. 750-751, no. 692.
- ⁶⁹ Ph. Le Tourneau *et al.*, *Droit de la responsabilité et des contrats*, sixième édition, Dalloz, Paris, 2006, p. 1394, no. 7877.
- ⁷⁰ A se vedea, J. Ghestin (sous la direction de), *Traité de droit civil*, G. Viney, P. Jourdain, *Les conditions de la responsabilité*, 3e édition, LGDJ, Paris, 2006, p. 750, no. 691. Viney și Jourdain întrebuintează această

expresie: "... selon cet auteur (Goldman - nota ns., S.G., A.T.) ... le gardien de la «structure», c'est-à-dire le propriétaire ...". Pricepem că, în optica lui Goldman, gardianul structurii ar fi proprietarul.

- ⁷¹ A se vedea, H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 270, no. 195-196.
- ⁷² A se vedea, H. Capitant, Fr. Terré, Y. Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, tome 2, *Obligations, Contrats spéciaux, Sûretés*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 271, no. 195-196.
- ⁷³ A se vedea, Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 231, no. 448.
- ⁷⁴ A se vedea, J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, tome 2, 15e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2012, p. 1990.
- ⁷⁵ A se vedea, V. V. Palmer, *Mixed Legal Systems*, in M. Bussani & U. Mattei (editors), *The Cambridge Companion to Comparative Law*, Cambridge University Press, 2012, p. 379-380.
- ⁷⁶ A se vedea, J.-L. Baudouin, *Quebec (Report 2)*, in V. V. Palmer (editor), *Mixed Jurisdictions Worldwide. The Third Legal Family*, Cambridge University Press, 2001, p. 355.
- ⁷⁷ A se vedea, *Commentaires du Ministre de la Justice*, in J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, tome 2, 15e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2012, p. 1991 ["il établit une présomption de faute qui peut être renversée par la simple preuve de l'absence de faute ..."].
- ⁷⁸ A se vedea, *Québec inc. c. Corbeil*, (C.S., 2005-05-13), in J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, tome 2, 15e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2012, p. 1992.
- ⁷⁹ *Québec inc. c. Corbeil*, (C.S., 2005-05-13), in J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, tome 2, 15e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2012, p. 1992.
- ⁸⁰ *Madore c. Bourque*, (C.S., 2007-04-04), in J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, tome 2, 15e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2012, p. 1992.
- ⁸¹ *Madore c. Bourque*, (C.S., 2007-04-04), in J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, tome 2, 15e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2012, p. 1992.
- ⁸² *Québec inc. c. Corbeil*, (C.S., 2005-05-13), in J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, tome 2, 15e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2012, p. 1992.
- ⁸³ *Madore c. Bourque*, (C.S., 2007-04-04), in J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, tome 2, 15e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2012, p. 1992.
- ⁸⁴ A se vedea, e.g., Ph. Brun, *Responsabilité civile extracontractuelle*, Litec, Paris, 2005, p. 223, no. 437 ("retenir un conception matérielle de la garde, c'est privilégier le pouvoir de fait sur le pouvoir de droit").
- ⁸⁵ *Lacombe c. Power*, (C.S. Can., 1928-05-10), in J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, tome 2, 15e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2012, p. 1992.
- ⁸⁶ *Lacombe c. Power*, (C.S. Can., 1928-05-10), in J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, tome 2, 15e édition, Wilson & Lafleur, Montréal, 2012, p. 1992.
- ⁸⁷ A se vedea, L. Pop, *Faptele juridice ilicite și celelalte fapte juridice extracontractuale cauzatoare de prejudicii (răspunderea civilă delictuală sau extracontractuală)*, in L. Pop, I.-F. Popa, S. I. Vidu, *Curs de drept civil. Obligațiile*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 377, no. 311.
- ⁸⁸ A se vedea, L. Pop, *Tabloul general al răspunderii civile în textele noului Cod civil*, Revista Română de Drept Privat nr. 1/2010, p. 181.
- ⁸⁹ A se vedea, M. Nicolae, *Codex Iuris Civilis*, tomul 1, Noul Cod civil, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. CXXXVI.
- ⁹⁰ A se vedea, L. R. Boilă, *Art. 1376. Comentariu*, in Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole. Art. 1-2664*, Editura C. H. Beck, București, 2012, p. 1446.
- ⁹¹ A se vedea, L. R. Boilă, *Răspunderea civilă delictuală pentru pagubele cauzate de lucruri și animale, potrivit Codului civil român*, Dreptul nr. 8/2014, p. 54.
- ⁹² A se vedea, P. Vasilescu, *Drept civil. Obligații*, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 655.

- ⁹³ A se vedea, L. R. Boilă, *Art. 1377. Comentariu*, in Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole. Art. 1-2664*, Editura C. H. Beck, București, 2012, p. 1449.
- ⁹⁴ A se vedea, Civ. 2e, 18 déc. 1964. Afacerea *Trichard* poate fi consultată pe următorul site: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?idTexte=JURITEXT000006967475> (Ultima accesare: 22 mai 2015).
- ⁹⁵ A se vedea, Civ. 2e, 18 déc. 1964. Afacerea *Trichard* poate fi consultată pe următorul site: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?idTexte=JURITEXT000006967475> (Ultima accesare: 22 mai 2015).
- ⁹⁶ A se vedea, Civ. 2e, 18 déc. 1964. Afacerea *Trichard* poate fi consultată pe următorul site: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?idTexte=JURITEXT000006967475> (Ultima accesare: 22 mai 2015).
- ⁹⁷ A se vedea, Civ. 2e, 18 déc. 1964. Afacerea *Trichard* poate fi consultată pe următorul site: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?idTexte=JURITEXT000006967475> (Ultima accesare: 22 mai 2015).
- ⁹⁸ A se vedea, Civ. 2e, 18 déc. 1964. Afacerea *Trichard* poate fi consultată pe următorul site: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?idTexte=JURITEXT000006967475> (Ultima accesare: 22 mai 2015).
- ⁹⁹ A se vedea, Civ. 2e, 18 déc. 1964. Afacerea *Trichard* poate fi consultată pe următorul site: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?idTexte=JURITEXT000006967475> (Ultima accesare: 22 mai 2015).
- ¹⁰⁰ A se vedea, Civ. 2e, 18 déc. 1964. Afacerea *Trichard* poate fi consultată pe următorul site: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?idTexte=JURITEXT000006967475> (Ultima accesare: 22 mai 2015).
- ¹⁰¹ A se vedea, L. R. Boilă, *Art. 1377. Comentariu*, in Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole. Art. 1-2664*, Editura C. H. Beck, București, 2012, p. 1449.
- ¹⁰² A se vedea, L. R. Boilă, *Art. 1377. Comentariu*, in Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole. Art. 1-2664*, Editura C. H. Beck, București, 2012, p. 1449.
- ¹⁰³ A se vedea, Civ. 2e, 18 déc. 1964. Afacerea *Trichard* poate fi consultată pe următorul site: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?idTexte=JURITEXT000006967475> (Ultima accesare: 22 mai 2015).
- ¹⁰⁴ A se vedea, Civ. 2e, 18 déc. 1964. Afacerea *Trichard* poate fi consultată pe următorul site: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?idTexte=JURITEXT000006967475> (Ultima accesare: 22 mai 2015).
- ¹⁰⁵ A se vedea, L. Pop, *Faptele juridice ilicite și celelalte fapte juridice extracontractuale cauzatoare de prejudicii (Răspunderea civilă delictuală sau extracontractuală)*, in L. Pop, I.-F. Popa, S. I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 497, no. 345.
- ¹⁰⁶ A se vedea, *Proiectul Codului civil - Forma adoptată de Senat. Amendamente Propuse. Motivare*.
- ¹⁰⁷ A se vedea, *Proiectul Codului civil - Forma adoptată de Senat. Amendamente Propuse. Motivare*.
- ¹⁰⁸ A se vedea, e.g., L. Pop, *Faptele juridice ilicite și celelalte fapte juridice extracontractuale cauzatoare de prejudicii (răspunderea civilă delictuală sau extracontractuală)*, in L. Pop, I.-F. Popa, S. I. Vidu, *Curs de drept civil. Obligațiile*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 377, no. 311; M. Nicolae, *Codex Iuris Civilis*, tomul 1, Noul Cod civil, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. CXXXVI.